

זהות
היראה
והחכמה

והנה הפתויב אומר (איוב כח, כח) "הן יראת ה' היא חכמה", ואמרו רבותינו זכרונם לברכה (שבת לא, ב) "הן" — אחת. הרי שהיראה היא חכמה, והיא לבדה חכמה, ונדאי שאין נקרא "חכמה" מה שאין בו עיון. אך האמת הוא, כי עיון גדול צריך על כל הדברים האלה לדעת אותם באמת, ולא על צד הדמיון והסברה הכוזבת, כל שכן לקנות אותם ולהשיגם. ומי שיתבונן בם, יראה שאין החסידות תלוי באותם הדברים שיחשבו המתחסדים הטפשים, אלא בדברי שלמות אמתי וחכמה רבה:

חמשת
חלקי
שלימות
העבודה
בדברי
משה

הוא מה שמשנה רבנו עליו השלום מלמדנו באמרו, (דברים י, יב) "ועתה ישראל מה ה' אלקיך שאל מעמדך" וכו'. פאן כלל כל חלקי שלמות העבודה הנרצית לשם יתברך, והם: היראה, ההליכה בדרךיו, האהבה, שלמות הלב, ושמירת כל המצוות:

היראה — היא ראת רוממותו יתברך, שיירא מלפניו כמי שיירא מלפני מלך גדול ונורא, ויבוש מגדלתו על כל תנועה שהוא בא להתנועע, כל שכן בדרך ללפניו בתפלה או בעסקו בתורתו:

ההליכה בדרךיו — כולל כל ענין ישר המדות ותקונם, והוא מה שבארו זכרונם לברכה (עין שבת קלג, ב), "מה הוא רחום אף אה רחום" וכו'. וכלל כל זה, שינהג האדם כל מדותיו לכל מיני פעולותיו על פי הישר והמוסר. וכלל חכמינו זכרונם לברכה (אבות ב, א), "כל שהיא תפארת לעושיה ותפארת לו מן האדם", דהינו, כל החולף אל תכלית ההטבה האמתית, דהינו, שתולדתה חזיק התורה ותקון אמות המדינות:

האהבה — שיהיה נקבע בלב האדם אהבה אליו יתברך, עד שתתעורר נפשו לעשות נחת רוח לפניו, כמו שלבו מתעורר לעשות נחת רוח לאביו ולאמו, ויצטער אם חסר זה מצדו או מאחרים, ויקנא על זה וישמח שמחה רבה בעשותו דבר מזה:

שלמות הלב הוא — שתהיה העבודה לפניו יתברך בטהר הפונה, דהינו, לתכלית עבודתו בלבד ולא לשום פניה אחרת. ונכלל בזה, שיהיה לבו שלם בעבודה ולא כפוסח על שתי הסעפים, או עושה מצות אנשים מלמדה, אלא שיהיה כל לבו נתון לזה:

שמירת כל המצוות — כמשמעו, דהינו, שמירת כל המצוות פלו בכל דקדוקיהן ויתנאיהן:

והנה כל אלה כללים צריכים פרוש גדול. ומצאתי לחכמינו זכרונם לברכה, שכללו החלקים האלה בסדר וחלוק אחר יותר פרטי ומסדר לפי ההדרגה המצטרפת בהם לקנות אותם על נכון. והוא מה שאמרו בבבליא הובאה במקומות שונים בש"ס, ואחד מהם בפרק לפני אידיהן (עבודה זרה כ, ב), זה לשונו, "מכאן אמר רבי פנחס בן יאיר, תורה מביאה לידי זהירות" וכו'. והנה על פי הבבליא הזאת הסכמתי לחבר חבורי זה, ללמד לעצמי ולהזכיר לאחרים תנאי העבודה השלמה למדרגותיהם, ואבאר בכל אחד מהם עניניו וחלקיו או פרטיו, הדרך לקנות אותם ומה הם מפסידיו והדרך לישמר מהם, כי אקרא בו אני וכל מי שימצא בו נחת, למען נלמד ליראה את ה' אלקינו, ולא תשכח ממנו חובתנו לפניו. ואשר חמרות הטבע משתדל להסיר מלבנו — הקריאה וההסתכלות יעלה על זכרוננו ויעירנו אל המצוה עלינו. וה' יהיה בכסלנו וישמר רגלינו מלקד, ויתקנים בנו בקשת המשוור האהוב לאלקינו (תהלים פו, יא), "הורגי ה' דרךך, אהלך באמתך, יחד לבבי ליראה שמך". אמן כן יהי רצון.

סידור
מדורג
ומפורט
בברייא
של ר'
פינחס בן
יאיר

ה"מסילת
ישרים" -
הרחבת
הברייא

בשיתוף:

הר"ת הישיבה בית אל
Yeshiva.org.il
הלל לז"ל תורה

www.yeshiva.org.il

www.meirtv.co.il

תיקון אחות המדינות - יחסי חברה מתוקנים. יותר פרטי - מפורט. וה' יהיה בכסלנו - נשים בה' מבטחנו.

למזבח יומי

מאמר

ביאורים

בדרך כלל נטייתו הראשונית והפשוטה של האדם, היא להתייחס אל ענייני יראת ה' כדברים פשוטים וטבעיים, בעוד שענייני ההשכלה והמדע נתפסים אצל האדם דווקא כדברים משמעותיים ועמוקים, המזקימים עיון רב. רבינו הרמח"ל שולל מבט זה ומביא מדברי חז"ל שגם ענין יראת ה' הוא חכמה. הרמח"ל לא מסתפק בזה, ואומר שאין "יראת ה'" עוד חכמה כשאר ענייני החכמות הרגילים, אלא דוקא יראת ה' בלבד היא חכמה.

החידוש הגדול שיראת ה' היא לבדה חכמה נותן לנו הסתכלות חדשה על המושג חכמה בפרט ועל עבודת ה' בכלל. חכמה איננה עיסוק שכלי בלבד, אלא הרבה מעבר לכך. חכמה היא **יצירת קשר והזדהות** ביני לבין התוכן הנלמד. זו הסיבה שיראת ה' היא לבדה חכמה. אי אפשר לקנות את יראת ה' באמת בלי חיבור מלא אל ענייני היראה. לפי זה נבין את המשך דברי הרמח"ל לגבי "שלמות העבודה הנרצית" – עבודת ה' כולה תלויה בהזדהות פנימית וחיבור נפשי, ממש כמו היראה עצמה. כשאנו הולכים בדרכי ה', אנו לא מחקים אותו בצורה חיצונית אלא אנחנו עושים את זה מתוך **אהבה וכונה טהורה**. מתוך רצון אמיתי שהטוב האין-סופי של בורא עולם יתגלה בצורה בהירה ונעימה בעולם שלנו. אחרי החיבור הנפשי אנחנו מגיעים לצד המעשי של שמירת כל המצוות.

על פי יסוד זה קבע לנו רבי פנחס בן יאיר את סדר העבודה של האדם כמסתובב סביב ציר הזהירות, הזריזות, הנקיית ועד הקדושה. ציר זה של עבודה אינו עוסק בחובות מעשיות המגיעות מן החוץ אל הפנים, אלא בביסוס ענייני היראה והמידות הכוללות, עמוק עמוק בנפש האדם. על פי סדר זה חיבר וסידר הרמח"ל את כל ענייני שלמות העבודה במהלך הספר שלפנינו.

הרחבות

מהי חסידות אמיתית?

יִרְאָה שְׂאִין הַחֲסִידוֹת תְּלוּי בְּאוֹתָם הַדְּבָרִים שֶׁיִּחְשְׁבוּ הַמְתַּחַסְדִּים הַטְּפָשִׁים, אֲלֵא דְבָרֵי שְׁלֵמוֹת אֲמַתֵּי וְחֻקְמָה רַבָּה. החסידות אינה תלויה בטבילות שלג ויסורי הגוף. אלו אינם מתאימים לדרכה של תורה ש"דרכיה דרכי נעם". כוונת התורה להעצים את כוחות החיים ולא להחלישם, כדברי הרב קוק בשאיפתו להקמת הישיבה המרכזית העולמית (אגרות הראי"ה א עמ' קפז): "ודוקא בישיבה כזאת יוכל להתקיים התוך של דרשת 'אדם כי ימות באוהל', אדם חי, המטה את תשוקותיו וכחותיו לא להוללות וסכלות, כ"א לעמלה של תורה ושמחת השגחתה, אבל מי שאין לו הרגשת החיים וזיום הוא לא יכול להיות אדם אשר ימות באוהל" (עיין עוד בעין איה שבת, פרק ט, פסקה כב, ביצה טז ע"א וברש"י ד"ה נשמה, שיחות מוהר"ן רלה).

אמנם ישנם מצבים בהם ישנו היתר זמני להסתגף ולצמצם את כוחות החיים, כדברי הרמב"ם בשמונה פרקים (פרק ד): "אבל מה שעשו אותם החסידים בקצת הזמנים וקצת אנשים מהם גם כן, מנטות אחר הקצה האחר בצום, וקימה בלילות, והנחת אכילת בשר ושתית יין... לא עשו דבר מזה אלא דרך רפואות, כמו שזכרנו, ולהפסד אנשי המדינה גם כן, כשיראו שהם נפסדים בחברתם ורעות פעולותיהם, עד שיפחדו מהפסד מדותיהם בעבורם...".

מוסיף הרמב"ם כדברי רמח"ל: "וכאשר ראו הכסילים שהחסידים עשו אלו הפעולות ולא ידעו כונתן, חשבו שהן טובות וכונו אליהן, בחשבם שיהיו כמותם ויענו את גופתם בכל מיני ענוי, ויחשבו שהם הקנו לעצמם מעלה ומדה טובה ושעשו טובה ושבזה יתקרב האדם לשם כאילו השם יתברך שונא הגוף ורוצה לאבדו, והם לא ידעו שאלו הפעולות רעות ושהן תגיע פחיתות מפחיתות הנפש".

שאלות לדיון

מה מייחד את "יראת ה'" כחכמה שונה משאר החוכמות?

למזבח יומי
מאמורה

בשיתוף:

הרית הישיבה בית אל
Yeshiva.org.il
הלצי לזילס התיורה

www.yeshiva.org.il

www.meirtv.co.il